
Regeringsrätten

RÅ 1999 ref. 66

Målnummer:	2743-97	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	1999-11-24		
Rubrik:	Särskilda skäl för befrielse från avgift enligt 10 kap. 5 § lagen (1994:1776) om skatt på energi har ansetts föreligga då det saknas anledning att ifrågasätta ny ägares uppgift om att märkt bränsle honom ovetande funnits i tanken vid överlåtelsen.		
Lagrum:	2 kap. 9 § samt 10 kap. 5 § och 8 § lagen (1994:1776) om skatt på energi		
Rättsfall:			

REFERAT

Skattemyndigheten i Kopparbergs län påförde enligt beslut den 20 december 1995, med stöd av 2 kap. 9 § samt 10 kap. 5 och 8 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi (LSE), D.N. särskild avgift med 10 000 kr. Skattemyndigheten motiverade sitt beslut med att en bränsletank på ett D.N. tillhörigt fordon befunnits innehålla otillåtna märkämnerna i bränslet.

D.N. överklagade och yrkade befrielse från den påförda avgiften och anförde därvid att han hade köpt det aktuella fordonet med i stort sett full tank, varefter han vid endast ett tillfälle tankat, då cirka 25-30 liter och att det var utslutet att det bränslet varit märkt.

Vid omprövning vidhöll skattemyndigheten sitt beslut.

Riksskatteverket hemställde att överklagandet skulle lämnas utan bifall och anförde därvid följande. Nedsättning eller befrielse från särskild avgift medgavs endast i rena undantagsfall. Den omständigheten att D.N. hade köpt en begagnad bil som honom ovetande tankats med märkt dieselolja kunde inte anses utgöra tillräckligt starkt skäl för nedsättning eller befrielse. Det kunde synas oskäligt att en bilköpare i ett fall som det aktuella påfördes särskild avgift, men lagstiftningen ålade fordonsägaren ett strikt ansvar för innehållet i fordonets bränsletank och avgift påfördes ägaren även om han inte känt till att tanken innehållit otillåtet bränsle, Det enda undantaget i LSE var enligt 9 kap. 6 § att någon, t.ex. en biltjuv, brukat fordonet utan lov.

Länsrätten i Kopparbergs län (1996-10-30, ordförande Uddenberg) yttrade: Av 10 kap. 5 § LSE jämförd med 2 kap. 9 § samma lag följer att en särskild sanktionsavgift skall betalas för bl.a. personbil, vars bränsletank innehåller otillåtna märkämnerna. Beskattningsmyndigheten kan enligt 10 kap. 8 § LSE medge nedsättning eller befrielse från avgiften om särskilda skäl föreligger. - Bestämmelsen om nedsättning eller befrielse har i huvudsak förts över till LSE från lagen (1992:1438) om dieseloljeskatt m.m. utan andra ändringar än de som erfordrats med anledning av uppläggningsen av den nya lagen. Av förarbetena (prop. 1992/93:124 s. 66) till lagen om dieseloljeskatt m.m. framgår att bedömningen huruvida nedsättning eller befrielse kan komma ifråga skall vara sträng. Den särskilda avgiften skall normalt alltid tas ut, oavsett omständigheterna. Nedsättning eller befrielse bör endast förekomma i undantagsfall. Ett fall då befrielse givetvis måste medges är då det visas att ett fordon vid tankning fyllts med märkt bränsle utan att ägaren eller annan som ombesörjt tankningen varit medveten om detta. Nedsättning bör däremot inte ske med hänsyn t.ex. till den betalningsskyldiges ekonomiska eller personliga förhållanden. - Av utredningen framgår att ett D.N. tillhörigt fordon vid provtagning av polismyndigheten befunnits innehålla otillåtna märkämnerna i bränsletanken. Grund för påförande av sanktionsavgift föreligger därför. Fråga är om vad D.N. åberopat till sitt fredande utgör särskilda skäl för befrielse eller

nedsättning av avgiften. Länsrätten gör följande bedömning. - Även om ifrågavarande lagstiftning till sin karaktär är sådan att den förutsätter stränghet i tillämpningen för att kunna upprätthållas får denna tes inte drivas därhän att oskäligen resultat erhålles. Vid prövning av om särskilda skäl föreligger för befrielse eller nedsättning av sanktionsavgift måste en prövning av samtliga omständigheter ske. Resultatet av en sådan allsidig prövning får sedan visa om anledning finns att i det enskilda fallet medge undantag från påförande av sanktionsavgift eller om avgiften bör sättas ned. - Sakomständigheterna i förevarande fall är inte bestridda. D.N. har konsekvent vid poliskontrollen och inför skattemyndigheten och länsrätten givit enahanda uppgifter och något skäl att misstro honom finns inte. Länsrätten utgår således från att D.N. förvärvat Mercedesbilen fulltankad tre veckor innan poliskontrollen, att han tankat bilen en gång därefter och då med omärkt olja samt att biltanken vid poliskontrollen innehållit otillåtet märkämnade till en halt av 2,0 mg/l. Slutsatsen härav blir att biltanken vid D.N:s förvärv av bilen innehållit dieselolja med otillåtet märkämnade. - Nästa fråga blir om D.N. kan undgå sanktionsavgift på den grunden att han utan vetskap om att biltanken vid förvärvet innehöll märkt dieselolja ändå köpt och innehaft fordonet. Härvidlag beaktar länsrätten följande. D.N. hade rimligen inte möjlighet att vid förvärvet kontrollera innehållet i tanken. Inte heller kan han lastas för att ha köpt bilen fulltankad. Någon form av fråga till säljaren alternativt intyg från denna om innehållet i tanken synes inte vara realistiskt att begära. En bilköpare får - om inte anledning till misstanke finns - förutsätta att tanken vid bilköpet innehåller rätt sorts bränsle. Detta innebär att köpare under en begränsad tid efter köpet - oavsett sanningshalten - skulle kunna åberopa sådana grunder som föreligger i detta fall. Den risk för manipulation som detta innebär bör emellertid inte överdrivas och måste godtas. Jämför den proportionalitetsprincip som numera allmänt diskuteras i straffrättsliknande sammanhang. Sammantaget finner länsrätten således att D.N. inte kan lastas för någon oaktsamhet vid förvärv av bilen och att därför särskilda skäl att medge undantag från påförande av sanktionsavgift föreligger. I ett fall som det förevarande - när slutsatsen blir att det otillåtna bränslet ägaren ovetande funnits i biltanken - finns anledning att helt befria från avgiften. - Med bifall till överklagandet upphäver länsrätten skattemyndighetens beslut och befriar D.N. från den påförda särskilda avgiften.

Riksskatteverket överklagade och yrkade att kammarrätten, med undanröjande av länsrättens dom, skulle fastställa beskattningsmyndighetens beslut. Till stöd härför anförde verket följande. Verket ifrågasatte inte D.N:s uppgifter i sak. Möjligheten att medge befrielse från eller nedsättning av särskilda avgifter av ifrågavarande slag borde användas synnerligen restriktivt. Den av D.N. åberopade omständigheten, att han köpt en begagnad bil vars bränsletank honom ovetande varit fylld med märkt dieselolja, utgjorde inte tillräckligt skäl för nedsättning eller befrielse.

D.N. bestred överklagandet.

Kammarrätten i Sundsvall (1997-04-10, Wennerström, Mobacke, referent, Nilsson) anslöt sig till länsrättens bedömning och fastställde länsrättens dom.

Riksskatteverket överklagade kammarrättens dom och yrkade att Regeringsrätten, med undanröjande av domen skulle besluta att skäl för nedsättning av eller befrielse från särskild avgift inte förelåg. Till stöd för sin talan anförde verket i huvudsak följande. Mot bakgrund av uttalanden i prop. 1992/93:124, s. 66 borde det enligt verkets uppfattning vara tydliggjort att bestämmelsen om nedsättning av eller befrielse från avgiften inte var avsedd att tillämpas generellt i varje enskilt fall av ägarbyte. Vidare framgick att ett fall då befrielse måste medges var då det visats att ett fordon vid tankning fyllts med märkt bränsle utan att ägaren eller annan som ombesörjt tankningen varit medveten om detta. Denna grund för befrielse aktualiserades emellertid inte i förevarande fall, eftersom D.N. inte var ägare till det aktuella fordonet då det tankades med märkt olja och då han inte heller ombesörjt en sådan tankning av fordonet åt dåvarande ägare. Den fråga som aktualiserades var om det var rimligt att kräva att D.N. skulle ha undersökt om fordonets bränsletank innehållit märkt dieselolja vid köpet, dvs. om det var rimligt att kräva en undersökningsplikt för köparen i ett fall som det aktuella. Märkt dieselolja var grön. D.N. borde därför utan större besvär och till en ringa kostnad ha haft möjlighet att - liksom tillsynsmyndigheterna - med hjälp av en slang visuellt

kontrollera om bränsletanken innehållit märkt dieselolja eller inte. För ändamålet lämpliga slangar salufördes normalt bl.a. på bensinstationer. Verket ansåg att det var rimligt att kräva en sådan undersökningsplikt av köparen. Länsrättens bedömning innebar att en köpare i princip alltid skulle komma att kunna erhålla befrielse i överlåtelsefallen, oavsett om det märkta bränslet hade förbrukats eller ej, i vart fall under en begränsad tid efter köpet. Fråga uppstod då under hur lång tid eller snarare efter hur lång körsträcka efter ett ägarbyte, där fordonet före överlåtelsen tankats med märkt dieselolja, som det kunde finnas märkt dieselolja kvar i bränsletanken. Verket hade i denna del inhämtat uppgifter från bl.a. AB Svensk Bilprovning. Med tillämpning av uppgifterna från AB Svensk Bilprovning och under antagande av att aktuellt fordon körts 13 000 kilometer per år kunde det beräknas att först efter den andra tankningen, dvs. fyra veckor efter förvärvet då bilen körts 1 000 kilometer, skulle den märkta dieseloljan som fanns i bränsletanken vid förvärvet komma att ha späts ut så mycket att tanken inte längre kunde anses innehålla märkt dieselolja. Det sagda visade, enligt verkets mening, det orimliga i länsrättens domskäl att köpare kunde erhålla befrielse under begränsad tid i överlåtelsefallen när det i praktiken kunde röra sig om tidsrymder alltifrån ungefär fyra veckor upp till flera år. Enligt verkets uppfattning kom således möjligheten att manipulera sig till befrielse från avgiften att bli avsevärd om inte kammarrättens dom undanröjdes.

Prövningstillstånd meddelades.

D.N. motsatte sig ändring av kammarrättens dom.

Regeringsrätten (1999-11-24, Björne, Holstad, Lindstam, Eliason, Hulgaard) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt 2 kap. 9 § LSE får bränsletanken på vissa i bestämmelsen angivna fordon, däribland personbilar, inte innehålla oljeprodukt som enligt närmare angivna föreskrifter är försedd med märkämnen, om bränsletanken förser motor på fordonet med bränsle. Enligt 10 kap. 5 § LSE skall en särskild avgift betalas för de angivna fordonen om bränsletanken innehåller oljeprodukter i strid med bl.a. 2 kap. 9 §. Om det finns särskilda skäl kan beskattningsmyndigheten enligt 10 kap. 8 § andra stycket LSE medge nedsättning av eller befrielse från avgiften. Vissa motivuttalanden av intresse för tillämpningen av bestämmelsen framgår av länsrättens dom.

Vid en kontroll visade sig bränsletanken på D.N:s personbil innehålla märkt dieselolja. Av handlingarna i målet framgår att bränslet i tanken innehöll 2,0 mg per liter olja av märkämnet Solvent Yellow 124. Märkämnet skall enligt 4 § förordningen (1994:1784) om skatt på energi användas i bränslet till en mängd av minst 5 och högst 6 mg per liter olja.

D.N. har uppgivit att han köpt personbilen av en privatperson och att han efter köpet tankat den en gång och då med omärkt dieselolja. Hans uppgifter är förenliga med det förhållandet att halten av märkämnen tyder på att tanken innehållit en blandning av märkt och omärkt olja och har inte ifrågasatts i målet. Regeringsrätten utgår vid sin bedömning från att märkt dieselolja funnits i tanken vid hans förvärv av bilen och att han inte känt till detta.

Frågan i målet är om det i en sådan situation skall anses finnas särskilda skäl för att medge befrielse från avgiften eller om - som Riksskatteverket hävdar - en ny ägare till fordonet för att undgå den särskilda avgiften skall vara skyldig att undersöka om fordonet vid överlåtelsen till honom har märkt bränsle i tanken. Enligt Regeringsrättens mening kan det endast i speciella fall krävas att en ny ägare skall göra en sådan undersökning för att vara säker på att undgå avgiftssanktion. I de fall förutsättningar för att ta ut avgift föreligger enligt 10 kap. 5 § LSE men det saknas anledning att ifrågasätta riktigheten av ägarens uppgifter om att märkt bränsle honom ovetande fanns i tanken redan vid överlåtelsen, bör särskilda skäl för befrielse från avgiften normalt anses föreligga.

Mot bakgrund av det anförda finner Regeringsrätten särskilda skäl föreligga att medge D.N. befrielse från avgiften.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten fastställer kammarrättens domslut.

Föredraget 1999-11-02, föredragande Perttu, målnummer 2743-1997

Sökord: Energiskatt

Litteratur: prop. 1992/93:124, s. 63-66; prop. 1994/95:54, s. 94-95, 134-135.
